

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U004540

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 12-08-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:



II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Маруда Ольга Григорівна

2. Olha H. Maruda

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-1372-8394

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: А6

Назва наукової спеціальності: Спеціальна освіта (за спеціалізаціями)

Галузь / галузі знань:

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Спеціальна освіта

Дата захисту: 18-08-2026

Спеціальність за освітою: Дефектологія

Місце роботи здобувача: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 15192

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 14.29.01, 14.91, 14.43.50

Тема дисертації:

1. Корекційно-педагогічна допомога дорослим із інтелектуальними порушеннями в європейських країнах
2. Correctional Pedagogy Support to Adults with Intellectual Disabilities in European Countries

Реферат/анотація:

1. Дисертаційне дослідження присвячене проблемі організації корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями в європейських країнах та визначенню можливостей використання відповідного досвіду в умовах реформування системи допомоги таким особам в Україні. Актуальність дослідження зумовлена сучасними процесами деінституціалізації, розвитком послуг на рівні громади та необхідністю забезпечення права осіб з інтелектуальними порушеннями на незалежне життя, соціальну інтеграцію, підтримане проживання та працевлаштування. Особливого значення ця проблема набуває в умовах євроінтеграційного курсу України та необхідності гармонізації національної системи допомоги особам з інвалідністю із сучасними європейськими стандартами. Незважаючи на активний розвиток спеціальної педагогіки, проблема корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями, змісту їх супроводу та організації допомоги в умовах проживання у громаді

залишається недостатньо дослідженою як у теоретичному, так і в практичному аспектах. У роботі здійснено аналіз міжнародних документів та нормативно-правової бази України, що регламентують забезпечення прав осіб з інвалідністю та визначають сучасні підходи до забезпечення кваліфікованого супроводу в процесі надання корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями. Встановлено, що сучасні системи корекційно-педагогічної допомоги ґрунтуються на принципах поваги до людської гідності, недискримінації, рівності можливостей, соціального включення, самостійності та підтриманого прийняття рішень. Визначено, що Конвенція ООН про права осіб з інвалідністю стала концептуальною основою розвитку сучасних моделей допомоги, орієнтованих на проживання людини у громаді та забезпечення її активної участі у суспільному житті. У першому розділі дисертації проаналізовано міжнародні та національні нормативно-правові документи щодо забезпечення прав осіб з інтелектуальними порушеннями. З'ясовано, що забезпечення права на отримання послуг у громаді, самостійне життя з необхідною допомогою та включення до місцевої спільноти є ключовими умовами реалізації прав осіб з інтелектуальними порушеннями. Встановлено, що сучасна організація корекційно-педагогічної допомоги повинна відповідати принципам деінституціалізації, нормалізації умов життя та соціальної інтеграції. У другому розділі досліджено особливості організації систем корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями у Данії, Німеччині та Польщі. Вибір зазначених країн зумовлений їх значним практичним досвідом у сфері розвитку послуг на рівні громади та реалізації політики деінституціалізації. Встановлено, що системи корекційно-педагогічної допомоги у досліджуваних країнах мають спільне ціннісне підґрунтя та орієнтовані на забезпечення права людини на самостійне життя, соціальну участь і отримання необхідної допомоги відповідно до індивідуальних потреб. З'ясовано, що в усіх досліджуваних країнах функціонує розгалужена система допомоги, яка включає підтримане проживання, денні центри, трудові та творчі майстерні, програми підтриманого працевлаштування та інші форми соціального супроводу. Водночас кожна країна має власні особливості організації допомоги. Встановлено, що ефективність допомоги значною мірою залежить від міждисциплінарної взаємодії спеціальних педагогів, психологів, соціальних працівників, консультантів із працевлаштування та інших фахівців. У третьому розділі проаналізовано зміст, технології та сучасні підходи до надання корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями. Визначено, що така допомога спрямована на розвиток життєвих компетентностей, соціально-побутових навичок, комунікативних умінь, самостійності, соціальної участі та професійної інтеграції. Доведено, що ефективність корекційно-педагогічної допомоги забезпечується її індивідуалізацією, орієнтацією на сильні сторони людини, міждисциплінарною взаємодією фахівців та реалізацією через систему кваліфікованого супроводу. На основі узагальнення європейського досвіду обґрунтовано сучасні підходи до забезпечення кваліфікованого супроводу в процесі надання корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями, серед яких особистісно-центрований, ресурсно-орієнтований, системний, діяльнісний, комунікативно-орієнтований, компенсаторно-розвитковий, партнерський, сімейно-орієнтований підходи, а також підходи соціальної інтеграції, підтриманого самовизначення, безперервного супроводу та гнучкого планування допомоги. Наукова новизна одержаних результатів полягає у комплексному дослідженні корекційно-педагогічної допомоги дорослим особам з інтелектуальними порушеннями в європейських країнах та обґрунтуванні сучасних підходів до її розвитку в Україні.

2. The dissertation research is devoted to the problem of organizing correctional and pedagogical assistance to adults with intellectual disabilities in European countries and determining the possibilities of using relevant experience in the conditions of reforming the system of assistance to such persons in Ukraine. The relevance of the research is due to modern processes of deinstitutionalization, development of community based services and the need to ensure the rights of persons with intellectual disabilities to independent living, social integration, supported living and employment. This problem acquires particular importance in the conditions of Ukraine's European integration course and the need to harmonize the national system of assistance to persons with disabilities with modern European standards. Despite the active development of Special Pedagogy, the problem of correctional and pedagogical assistance to adults with intellectual disabilities, the content of the support and the

organization of assistance in living conditions in the community remains insufficiently researched both in theoretical and practical aspects. The work analyzes international documents and the legal framework of Ukraine that regulates the rights of persons with disabilities and identifies modern approaches to providing qualified support in the process of providing correctional and pedagogical assistance to adults with intellectual disabilities. It is established that modern systems of correctional and pedagogical assistance are based on the principles of respect for human dignity, non-discrimination, equality of opportunities, social inclusion, independence and supported decision-making. It is determined that the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities has become the conceptual basis for the development of modern models of assistance focused on the persons' living in the community and ensuring their active participation in public life. The first chapter of the dissertation analyzes international and national legal documents on ensuring the rights of persons with intellectual disabilities. It is found that ensuring the rights to receive services in the community, independent living with necessary assistance and inclusion in the local community are key conditions for the realization of the rights of persons with intellectual disabilities. It has been established that the modern organization of correctional and pedagogical assistance must comply with the principles of deinstitutionalization, normalization of living conditions, and social integration. The second chapter examines the specifics of the organization of correctional and pedagogical assistance systems for adults with intellectual disabilities in Denmark, Germany, and Poland. The choice of these countries is due to their significant practical experience in the development of community-based services and the implementation of deinstitutionalization policies. It has been established that the correctional and pedagogical assistance systems in the studied countries have a common value base and are focused on ensuring the human rights to independent living, social participation, and receiving the necessary assistance in accordance with individual needs. It has been found that in all the studied countries there is an extensive assistance system that includes supported living, day centers, labor and creative workshops, supported employment programs, and other forms of social support. At the same time, each country has its own specifics of the organization of assistance. It has been established that the effectiveness of assistance largely depends on the interdisciplinary interaction of special educators, psychologists, social workers, employment consultants, and other specialists. The third chapter analyzes the content, technologies and modern approaches to providing correctional and pedagogical assistance to adults with intellectual disabilities. It is determined that such assistance is aimed at the development of life competencies, social and everyday skills, communication skills, independence, social participation and professional integration. It is proven that the effectiveness of correctional and pedagogical assistance is ensured by its individualization, orientation on the strengths of the person, interdisciplinary interaction of specialists and implementation through a system of qualified support. Based on the generalization of European experience, modern approaches to ensuring qualified support in the process of providing correctional and pedagogical assistance to adults with intellectual disabilities are substantiated, including personality-centered, resource-oriented, systemic, activity-oriented, communicative-oriented, compensatory-developmental, partnership, family-oriented approaches, as well as approaches of social integration, supported self-determination, continuous support and flexible planning of assistance.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- 1. Маруда О.Г. Питання надання правової допомоги людям з інтелектуальними порушеннями у міжнародних документах. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. 2019. Вип. 14. С. 190–205. DOI 10.32626/2413-2578.2019-14.190-205
- 2. Маруда О.Г. Сучасний стан прав осіб з інтелектуальними порушеннями в Україні. Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія: збірник наукових праць. 2019. Вип. 37. 86–94. DOI 10.31392/NPU-nc.series19.2019.37.12
- 3. Маруда О.Г. Принципи організації допомоги дорослим із інтелектуальними порушеннями в Данії. Актуальні питання корекційної освіти (педагогічні науки): збірник наукових праць. 2020. Вип. 16(2). 162–175. DOI 10.32626/2413-2578.2020-16.162-175
- 4. Чепурна Л.Г., Маруда О.Г. Загальні принципи організації підтриманого проживання та транзитного навчання дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями. Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 19. Корекційна педагогіка та спеціальна психологія. 2023. Вип. 45. 124–130. DOI <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series19.2023.45.20>
- 5. Маруда О. Індивідуальний план підтримки для дорослих з інтелектуальними порушеннями. Освіта осіб з особливими потребами: шляхи розбудови: науково-методичний збірник. 2025. № 26. 110–124. 7 DOI: <https://doi.org/10.33189/epsn.vli26.280>
- 1. Маруда О.Г. Основні підходи до прав людей з інтелектуальними порушеннями у міжнародних документах. Інноваційні підходи до освіти та соціалізації дітей зі спектром аутистичних порушень: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції 3 квітня 2019 року / Під ред. В.М.Синьова, К.О.Островської. – Львів : Друкарня «Справи Кольпінга в Україні», 2019. С. 170-172.
- 2. Маруда О.Г. Корекційно-педагогічна допомога дорослим з інвалідністю внаслідок інтелектуальних порушень в Україні. Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології: Матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми ортопедагогіки, ортопсихології та реабілітології» / за ред. М. Шеремет, А. Шевцова, А. Заплатинської. Київ : Альянт. 2021. 279 с. С. 141-143.
- 3. Чепурна Л.Г., Маруда О.Г. Сучасний стан професійно-трудової соціалізації дорослих з інтелектуальними порушеннями у реабілітаційних центрах. Зб. тез з нагоди 100-річчя від дня народження К. Турчинської «Професійно-трудова соціалізація у системі сучасних реабілітаційних послуг дітям та дорослим з інтелектуальними порушеннями» Київ. 2024. С.89-95.
- 4. Маруда О.Г. Особливості соціалізації дорослих осіб з інтелектуальними порушеннями в Україні. (2026). Підготовка фахівців зі спеціальної освіти: від традицій до інновацій: збірник матеріалів круглого столу присвяченого пам'яті професора Івана Пантелійовича Колесника (4 березня 2026 року) / за редакцією С.І. Геращенко, Н.В. Бондар. Київ: 8 Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026. 78 с.
- 5. Маруда О. Г. Підходи до забезпечення кваліфікованого супроводу під час надання послуг повнолітнім особам з інтелектуальними порушеннями в Україні. Синергетичний підхід у розвитку та освіті осіб з обмеженнями життєдіяльності: збірник матеріалів I Міжнародної науково-практичної конференції пам'яті академіка В.М. Синьова (13-14 березня 2026 року) / за редакцією І.С. Маркусь, І.О. Сасіної. Київ: Український державний університет імені Михайла Драгоманова, 2026. 358 с. Електронне виданн. С. 264-267
- 6. Маруда О.Г. Сучасні підходи до забезпечення кваліфікованого супроводу під час надання корекційно-педагогічної допомоги повнолітнім особам із інтелектуальними порушеннями в Україні. Соціальна політика: виклики часу : матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (25 травня 2026 року). Київ: УДУ імені Михайла Драгоманова, 2026. 269 с. С. 97-100

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПІВ:

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами:

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чепурна Людмила Георгіївна

2. Lyudmyla H. Cherpurna

Кваліфікація: к. пед. н., доцент, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-0799-8996

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=oUn4aTAAAAAJ>;
<https://www.webofscience.com/wos/author/record/2193162>; Researcher ID: AAD-6301-2021

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Чеботарьова Олена Валентинівна

2. Olena V. Chebotarova

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-4560-3708

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?hl=uk&user=SCXS9zcAAAAJ>

Повне найменування юридичної особи: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України

Код за ЄДРПОУ: 21560861

Місцезнаходження: вул. М. Берлинського, Київ, 04060, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Національна академія педагогічних наук України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Федоренко Світлана Володимирівна
2. Svitlana V. Fedorenko

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-3321-6946

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=5Hva9dEAAAAJ&hl>

Повне найменування юридичної особи: Бердянський державний педагогічний університет

Код за ЄДРПОУ: 02125220

Місцезнаходження: вул. Жуковського, Запоріжжя, Запорізький р-н., 71100, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Дмитрієва Ірина Володимирівна
2. Iryna V. Dmytriieva

Кваліфікація: д.пед.н., професор, 13.00.03

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1330-6645

Додаткова інформація: <https://scholar.google.com.ua/citations?user=o3A0GTUAAAAJ&hl=ru>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Шульженко Діна Іванівна
2. Dina I. Shulzhenko

Кваліфікація: д.психол.н., професор, 19.00.08

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-8943-497X

Додаткова інформація: <https://www.webofscience.com/wos/author/record/B-4488-2018;>
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=oENg8YsAAAAJ&hl=uk>

Повне найменування юридичної особи: Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Код за ЄДРПОУ: 44807628

Місцезнаходження: вул. Пирогова, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Руденко Лілія Миколаївна

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Руденко Лілія Миколаївна

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Кліваденко Наталія Іванівна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**



Юрченко Тетяна Анатоліївна